

North East South West
INTERREG III C

ChangeLAB
LEARNING FOR SUSTAINABLE LIVING

Uudiskiri n -12. 2007

Projekti ChangeLab edukas lõpuleviimine

Projekt ChangeLAB on jõudnud lõpule ning käesolev on viimane uudiskiri. Projekti tulemused on kättesaadavad veebilehel www.changelabproject.org, kuid siinkohal sooviksime tõsta esile projekti mõningaid kordaminekuid:

Planeerimine edu saavutamiseks ("Planning for Success") dokumendid (väga kasulikud projekti planeerimise algusfaasis).
Hetkel on need kättesaadavad e-maili teel, kuid laaditakse varsti üles ka kodulehele.

Digitaalne tehnikaplaneerija (tarkvara, mis on juhendiks projekti planeerimise perioodil)
<http://www.changelabproject.org/tp/index.ht>

Projekti Teadmistebaas (andmebaas, mis sisaldab 160 edukat projekti)
<http://www.changelabproject.org/show.asp?tier=1&pageid=85>

Parimate tervitustega,

ChangeLAB partnerid

Genfis peeti ChangeLAB projekti regionaalse leviku alane üritus

Regione Liguria koostöös regionaalse keskkonnakaitse agentuuriga ARPAL korraldas ürituse Genfis 13. novembril 2007.

Ürituse päevakava algas esitlusega Euroopa Liidu rahade kohta, mis on jätkusuutlikkuse alaste projektide finantseerimiseks saadaval.

Esitluse andis EURETE direktor Carlotta Gualco. Selle järgnes ChangeLAB projekti esitlus, mille andis Vincent O'Connell, kes oli Surrey Maakonna Nõukogust selleks spetsiaalselt kohale tulnud. Surrey Maakonna Nõukogu on ka projekti peamine partner.

Osalejad, kelle hulgas olid peamiselt kohalike huvigruppide ja seadusandjate esindajad, jagati regionaalsesse keskkonnaalase teavitamise süsteemi kuuluvate aktivistide juhatusel nelja gruppi ja neil paluti mõelda ettepanekute ja küsimuste üle, mida esitasid erinevad esinejad nagu Luca Mercalli (Itaalia Meteoroloogide Liidu juht ja kuulsa TV vestlussaate meteoroloog), Maria Antonietta Quadrelli (WWF Itaalia teavitamise sektorist), Giorgio Pizziolo (Firenze Ülikoolist) ning Fabio Iraldo (Bocconi Ülikoolist, energia ja keskkonna ökonomia ja poliitikate alal). Pärastlõuna jooksul esitasid need neli gruppi oma töö tulemused kohalikele poliitikutele ja seadusandjatele.

Selle ürituse tõeliseks uuenduseks oli metoodika: kõigis neljas grupis oli ka näitlejaid Foorumi Teatrist või Allasurutute Teatrist, kes tegutsesid Augusto Boal'i poolt Brasiilias 1960ndatel aastatel loodud metoodika järgi, aidates osalejatel anda vastuseid allasurutusega seotud olukordadele, kasutades kuumade ja paljudele tähtsate teemade osas mise-en scène võtteid.

Päeva lõpuks avaldasid näitlejad oma identiteedi ja töid töögruppide tulemused kõigile kodanikele avatud sessiooni käigus lavale, kutsudes publikut üles etendust katkestama ja isiklikult sekkuma iga kord, kui neil oli esitatavatele probleemidele praktiline lahendus välja pakkuda.

Istuma jäämise asemel ühe osapoole asendades ja teistega suheldes said osalejad isiklikult ja sügavalt tunnetada nende endi ettepanekute tugevaid ja nõrku külgi. Selle ürituse ajal esitleti ja jagati ka trükimaterjali ja brošüüri jätkusuutlike käitumisviiside kohta.

Lähema informatsiooni saamiseks pöörduge: Regione Liguria, daniela.minetti@regione.liguria.it (+390105485352), ARPAL-CREA crea@arpal.org (+390106437225).

Teadmised vee kohta: Uuring isikliku nõustamise ja veekäitumise mõju kohta

Leidsche Rijn, uusehitiste ala Utrecht'i linnas, kuhu on planeeritud 2025. aastaks ehitada 30 000 uut hoonet, on unikaalse pinnavee süsteemiga. See on suletud ja isetoimiv ringlus, kus vihmavesi filtreerub läbi vadide maapinda või voolab hästi läbimõeldud kanalite süsteemi kaudu ära. Vee hea kvaliteedi tagamiseks peavad

elanikud teatud lihtsatest reeglitest kinni pidama. Küsimusele, kas inimesed mõtleavad nendele reeglitele, vastab uuring.

Utrecht'i provintsi valitsus ja veevarustustefirma Vitens (endine Hydron) palusid konsultatsioonifirmal (Nieuwland) uuring läbi viia. Selle uuringu eesmärgiks oli hinnata elanike teadmisi veesüsteemi, veekasutuse reeglite ja joogivee säästmise kohta ning kas isiklikust suhtlemisest ehk "ukselt-uksele" meetodist on kasu.

Uuringu meetodina kasutati küsitlust. 2006. aasta septembris paluti 705 juhuslikult valitud majapidamisel osaleda uuringus ja täita küsimustik. Seejärel leppisid 80 vastajat kokku kohtumise konsultandiga, kes tuli nende juurde kohale ning teavitas neid veesüsteemist ja joogiveest. 2007. aasta alguses said kõik 190 osalejat teise küsimustikul. Iga osaleja sai kogu uuringus osalemise eest 15 EUR. Uuringust saadud andmete töötlemiseks kasutati statistilist mudelit.

Uuring näitas, et elanikud teavad väga vähe veesüsteemist ja joogiveest (selle säästmisest). "Ukselt-uksele" nõustamise tulemusena on osalejate teadmised paranenud. Samuti näib see nõustamine olevat andnud tulemusi elanike suhtumise ja käitumise osas seoses veesüsteemiga ja joogiveega. Elanike hulgas näib olevat suur toetus süsteemi ja selle arutamise osas.

Selle projekti tulemusena vaatasid kohalikud ametivõimud ümber oma suhtluse parandamise viisid.

Informatsioon: Marc Mobach/ marc.mobach@provincie-utrecht.nl

Väikesed muutused, suur mõju. Suve ekstravagantsa. Hampshire Maakonna Nõukogu

Small Changes... Big Difference (Väikesed muutused... suur mõju) on uuringuprojekt, mille raames keskendutakse teoreetiliste käitumise muutmise võtete rakendamisele algtasemel, et kaasata Hampshire elanikke majapidamisi jäätmete minimeerimise tegevustesse. Seda projekti on läbi viidud erinevate sihtgruppidega kogu Hampshire's, alates kooliealistest ja lõpetades pensionäridega.

ChangeLAB programmi partner, Hampshire Maakonna valitsus alustas kõigepealt pilootprojektiga, mis oli suunatud pensionäridele. Pilootprojekt keskendus muutustele, mille inimesed pensionile minnes läbi teevad ja milleks nad valmistuvad, ning püüdis muuta nende käitumist, algatades jätkusuutlikke tegevusi, käsitledes sotsiaalseid tavaid ja murdes sisseharjunud käitumisviise.

Kuigi see pilootprojekt on nüüdseks läbi saanud, on seda kasutatud ka ülejäänud gruppide kohandamiseks ja teavitamiseks ning Hampshire Maakonna nõukogu tegeleb nüüd aktiivselt käitumise muutmise võtete innustamisega terve hulga sihtgruppide osas. Hiljuti korraldas Hampshire Maakonna nõukogu ürituse nimega Suve Ekstravagantsa, mis oli mõeldud uutele lapsevanematele. Äsja lapse saanutel on põnevad ja kiired ajad, kuid väikelapsed ja kõik nendega seotu toob sageli kaasa veel rohkem prügi.

Augusti lõpus tuli grupp uusi lapsevanemaid, kellest paljud on Riikliku Sünnitusliidu liikmed, Winchester'i lähedal asuvasse Marwell'i loomaaeda, et rohkem teada saada selle kohta, kuidas oma prügihulka vähendada, isegi kui peres on äsjane juurdekasv. Lapsevanemad õppisid taaskasutatavate märkmete ja kompostimise kasulikkust ning said teada kohalike teenuste kohta, nagu näiteks orgaaniliste köögiviljakasvatuskastide skeemid ja raamatukoguraamatute skeem.

Samuti oli korraldatud hulk erinevaid tegevusi, milles nii lapsevanemad kui lapsed said kätt proovida, alates sõrmedega maalimisest ja lõpetades kodutehtud mängudega, mis kõik olid suunatud teavitamisele sellest, kuidas oma prügi ja muid majapidamisesemeid maksimaalselt ära kasutada.

Üleriiklik prominent Dick Strawbridge telekanali BBC2 saatest *"It's Not Easy Being Green"* toetab Väikeste Muutuste projekti. Ta ütles: "Me kõik teame, et mida rohkem inimesi hakkab oma jäätmete hulka vähendama, isegi kui see toimub alguses vähehaaval, seda parem meie planeedile ja ei võta kaua aega, kuni ka finantskasu märgatavaks muutub. Vabandusi ei ole, me saame kõik midagi ära teha!"

Seda üritust kommenteerides ütles üks osalejatest: "See üritus näitas mulle, kui lihtne mul on oma prügi hulka vähendada ja kui palju kohalikke teenuseid olemas on. Ja mõned neist ideedest on ka väga lõbusad!"

Fotol **SCBD Summer Extravaganza.jpg** on näha projekti Small Changes Big Difference liikmed Hampshire Maakonna Nõukogust koos mõnede lastega, kes üritusest osa võtsid.

Solna linna pilootkampaania "Lihtsasti kättesaadav sotsiaalteenuste amet" ("An easily reached Social Service Office")

Solna linnas Rootsis on liiklus suureks keskkonnaprobleemiks. Läbi linna liigub palju inimesi, kuid ligikaudu 50,000 sõidavad iga päev Solna linna tööle. Seetõttu valis Solna linn pilootkampaania jaoks transpordisektori. Sihtgruppideks olid sotsiaalteenuste ameti küllastajad ja töötajad. Soovitud käitumiseks oli jätkusuutlik väljavaade seoses sotsiaalteenuste ametisse sõitmisega. Sotsiaalteenuste amet kolis hiljuti teise linnaossa. Me tahtsime kasutada seda võimalust nii töötajate kui küllastajate liikumiskäitumise muutmiseks.

Pilootkampaanial oli viis etappi.

1. Uuring eesmärgiga selgitada välja, millised takistused tuleb ületada sotsiaalteenuste ametisse jalgsi, ühistranspordiga või jalgrattaga minekul.
2. Sotsiaalteenuste ameti küllastajatele esitatud küsitlus selle kohta, kuidas nad sotsiaalteenuste ametisse kohale jõuavad ja milliseid takistusi nad teel näevad.
3. Täiustatud küsimustik sotsiaalteenuste ameti 80 töötajale nende liikumiskäitumise kohta.
4. Mitmesugused tegevused, inspireerimaks jätkusuutlikumat käitumist: isiklik informatsioon parima liikumisviisi kohta, parem informatsioon veebilehel,

demonstratsioon informatsiooni saamise kohta ühistranspordi sõiduplaanidest, autoga tööle sõitvatele töötajatele antud võimalus ühistransporti tasuta proovida, jalgrattaga tööle sõitmise kampaania mõned infrastruktuuri alased tegevused.

5. Teine küsitlus sotsiaalteenuste ameti töötajatele, et tulemusi hinnata.

See projekt viidi läbi ajavahemikul septembrist 2006 kuni juunini 2007. Projekt andis Solna linnale võimaluse uusi meetodeid ja võtteid katsetada, mis oli ka üheks pilootkampaania eesmärgiks. Esimene küsitlus näitas, et 70% töötajatest juba liikusid jätkusuutlikul viisil. Vaid 4% muutsid selle projekti käigus oma käitumist, kuid loodetavasti innustab projekt jätkuvat jätkusuutlikku liikumist ka tulevikus.

ChangeLAB projekti regionaalse leviku alane üritus Sykies'es

ChangeLAB projekti regionaalse leviku alane üritus pealkirjaga "Me armastame, me austame, me kaitseme Keskkonda" ("We love, we respect, we protect the Environment") toimus Sykies'es Munitsipaalses Kultuurikeskuses 01. oktoobril 2007.

Poolepäevases ürituses osalesid rohkem kui 90 inimest, kelle hulgas olid esindatud kohalikud ja regionaalsed ametivõimud,

Ülikool, Keskkonnateavitamise Keskused, ChangeLAB pilootprojekti osalejad ja Sykies'e kodanikud.

Sündmuse viisid läbi Munitsipaalnõukogu ja Sykies'e linnapea, Simos Daniilidis, kes tutvustas ChangeLAB projekti ja selle seniseid saavutusi.

Prof. Mirto Pirovetsi, kes on ChangeLAB pilootprojekti teaduslik koordinaator, esitles kampaania "Kodune kompostimine Sykies'es" ("Home Composting in Municipality of Sykies") tulemused käitumise muutustena jätkusuutliku jäätmekäitluse ja jäätmete hulga vähendamise suunas.

Pilootprojekti osalejatele mõeldud küsitlused näitasid, et osalejate teadmised ja käitumine seoses jätkusuutliku tarbimisega on väga positiivses suunas muutunud, tuues kaasa jäätmete hulga vähenemise ligikaudu 50%, mis kevadel ja suvel ulatub koguni 51,5%.

2006. aasta juunikuust saadik on majapidamistesse paigaldatud 150 kompostimiskohta ja veel 10 avalikesse kohtadesse.

Koduse kompostimise kampaanias osalesid 303 majapidamist kokku 718 kodanikuga ja tänaseks on rohkem kui 160 tonni majapidamisjäätmeid komposti suunatud.

Lisaks osalesid pilootprojektis 97 tootjat ja 2006. aasta oktoobrist saadik on peaaegu 11 tonni jäätmeid kompostimiskohtade kaudu kompostiks muudetud.

ChangeLab - Inspiratsiooniallikaks Solna linna uuele keskkonnastrateegiale „Keskkond ja juurdekasv”

Solna peamine panus ChangeLAB'i oli projekt, mille eesmärgiks võimaldada küllastajatel ja töötajatel kasutada sotsiaalteenuste ametisse jõudmiseks säästlikumaid transpordimeetmeid. Selle projekti nimeks oli "**Lihtsasti kättesaadav sotsiaalteenuste amet**" ("An easily reached Social Service Office").

Projekti üheks oluliseks tulemuseks oli suurenenud teadlikkus individuaalsest vastutusest keskkonna arengu heaks.

Solna linn on omandanud ChangeLAB'i projektidest palju olulisi arusaamu, mis on kasulikud linna keskkonnavalitsejatele tööle tulevikus:

- i) Harjumusi ja arvamusi on keeruline muuta
- ii) On oluline uurida, kuidas muuta käitumist spetsiifilises kontekstis
- iii) Tehnikaplaneerija on väga asjakohane ja väärtuslik vahend.

Põhiliseks innustuseks on erinevate osalejate ja partnerite koostööst tulenevad eelised tänu ideede ja teadmiste vahetamise olulisusele, mainimata ei saa jätta ka potentsiaali koostöövahendite arenguks. Need arusaamad on julgustanud Solna linna edasi, rajama uut keskkonnastrateegiat seoses piiriülese koostööga.

Meie veendumus on lahendada ettetulevad väljakutsed toetudes sellele, milles Solna on edukas. Keskendumine juurdekasvule, koostööle ja uute lahenduste leidmisele läbib kõiki tegevusi Solnas. See on tõestanud end olevat eduka raja.

Seda kõike silmas pidades on Solna jaoks kasulik võtta vastu keskkonnastrateegia, mis on seotud juurdekasvu saavutava tegevusega.

Samalaadsed mõtted on rõhutatud nii Lissaboni kui ka Göteborgi Agendas: mõlemad formuleerivad, kuidas peaks olema ühendatud keskkond ja juurdekasv, et saavutada jätkusuutlik ühiskond.

Solna nägemus on „olla rollimudeliks näitamaks, et juurdekasv käib käsikäes hoolivusega keskkonna suhtes" ning strateegia „Solna kooskõlastab kohalike omavalitsuste, äriühingute ja ülikoolide jõupingutused”

Kui keskkonnatöö läbi koostöö on integreeritud juurdekasvule suunatud tegevustega läheb mõjujõud palju suuremaks. Nõndaviisi saavutame rohkem ning jõuame kaugemale.

Fotol Solna linna Keskkonna ja Avaliku Tervise Komitee esimees Pehr Granfalk.

ChangeLAB regionaalse leviku alane üritus Kagu-Inglismaal

ChangeLAB regionaalse leviku alane üritus Kagu-Inglismaal toimus Surrey Ülikoolis novembris. Kagu-Inglismaa on ChangeLAB programmis unikaalne, sest siin tegutsevad projekti raames kaks partnerorganisatsiooni - Surrey ja Hampshire Maakonnakoostöögruppid olid mõlemad üritusel esindatud ning mõlemad jagasid hea meelega üksikasju oma kohalike pilootkampaaniate kohta.

Jätkusuutliku Arengu Komisjoni liige Ann Finlayson ning Keskkonna, Toidu ja Maapiirkonna Ministeeriumi (Department for the Environment, Food and Rural Affairs – DEFRA) esindaja Rachel Muckle esitasid kutsutud kuulajatele esitlused ChangeLAB programmi ja oma tavatöö vahelisest sünergiast. Ann rõhutas teavitamise ja õppimise olulisust ning Rachel rääkis ChangeLAB programmist kui tõendusmaterjalide baasist, mille alusel saab tulevikus poliitikaid välja töötada.

Lisaks projekti kohta ülevaate saamisele võtsid kohalolijad osa ka kahest töögrupist ChangeLAB programmi teemal "Planeerimine edu saavutamiseks" ("Planning for Success"). Neid sessioone juhtis ChangeLAB programmi välisekspert David Uzzell, kes andis osalejatele võimaluse planeerida stsenaarium selle kohta, kuidas nemad võiksid käitumise muutmise alast projekti läbi viia ning hiljem selle edu või ebaedu mõõta ja hinnata. David esitas ka lühikese esitluse mõnede peamiste projekti käigus saadud õppetundide kohta, kutsudes kuulajaid üles vaidlustama neid eelarvamusi, mis meil kõigil võivad käitumise muutmise efektiivsete meetodite osas olla.

Ürituse organiseerijad olid eriti rahul sellega, et said üritusele kutsuda ka Marleen Kwak'i, kes töötas välja digitaalse tehnilise planeerimise töövahendi, mis ühendub projekti teadmistaasisega ning võimaldab suunata kliente nende meetoditele, mis võiksid olla kõige edukamad nende endi poolsete käitumise muutmise projektide väljatöötamisel, ja seejärel anda neile otse elust saadud näiteid, millest nad saaksid nii inspiratsiooni kui teadmisi. Marleen Kwak selgitas tehnilise planeerija väljatöötamist ja kasutamist ning juhendas külalisi lõunapausi ajal üks-ühele meetodil läbi neile huvipakkuvate ja oluliste kujuteldavate stsenaariumite.

Kuulajate tagasiside oli positiivne ning andis muuhulgas tulemuseks ettepaneku luua teatud praktiseerijate grupp, mis võimaldaks käitumise muutmise alastel professionaalidel ka edaspidi kohtuda ja ideid vahetada.

Selle päeva esitlused lisatakse jõudumööda projekti veebilehele.

ChangeLAB projekti lõppkonverents Utrecht'is: Ma lähen teekonnale ja võtan teid kaasa .....

Juulis toimus Utrecht'i Provintsis lõppkonverents. Kohtumise teemaks oli pühad. Seetõttu oli õhkkond troopiliselt meeldiv.

Kohtumise eesmärgiks oli teha kokkuvõtte kõigist ChangeLAB projekti viimase kolme aasta jooksul saadud Euroopa õppetundidest Utrecht'i Provintsi regionaalses võrgus.

käitumise muutmisega.

Utrecht'i kohtumine toimus vanas raudteedepoos, mis oli suurepäraseks pühade (ja loomulikult ka käitumise muutmise ja jätkusuutlikkuse) teemalise kokkusaamise kohaks. Jätkusuutlikkuse alast tööd on kirjeldatud kui teekonda: ei ole teada, milline lõppsiht välja näeb, selleni viib palju teid ja ootamatute asjaolude tõttu tuleb sageli teine tee valida. ChangeLAB projekt tegeles jätkusuutlikkuse ehk kõige raskema osaga:

Provintsi delegaat De Wilde ütles oma avakõnes, mida iseseisvalt asutatud kliimatsäilitav organisatsioon nagu Utrecht'i Provintsi peab tegema, et liikuda jätkusuutliku ühiskonna poole. Tähtsateks panusteks on seejuures jätkusuutlike energia- ja kontoritoodete ostmine ning Provintsi valitsuse uue hoone jätkusuutlikul viisil ehitamine, kuid tähelepanu tuleb pöörata ka riigiametnike poolt autode ja lennukitega läbitud kilomeetrite arvule.

Professor Van Woerkom Wageningen'i Ülikoolist tõstis tuju oma esitlusega suhtlemise käskudest ja keeldudest. Tema nõuandeks oli: "Ärge pange neile võtetele liiga suuri lootusi." Ta oli aru saanud, et suured muutused on enamasti kokkusattumuste tulemusel ning ta soovitas inimestel "nende muutuste tekitatud lainetega kaasa minna". Tõeliseks muutuste allikaks on sageli mitte valitsus, vaid tavainimesed. On tähtis kohaneda nende kõneviisiga (jätkusuutlikkuse teemadel) ja teemadega, mis on inimeste jaoks tähtsad, ning muuta külmad kuivad teadmised soojadeks emotsioonideks ja tunnetuseks põhinevateks teadmisteks.

Sellele algusele järgnes kiirtöö ChangeLAB teemalistes töögruppides.

Pärast lühikest sissejuhatust Marc Mobach'i poolt töötasid inimesed mugavas raudteevagunis ChangeLAB võtete planeerimise alal.

Peter van Vliet organisatsioonist INSnet (vt.: <http://www.insnet.org/nl/duurzaamheidmonitor/>) võrdles riikliku ja regionaalse jätkusuutlikkuse jälgimise programmi tulemusi osalejate jätkusuutliku käitumisega.

ChangeLAB pilootprojekt Utrecht'is toimus uusehituste alas Leidsche Rijn. Marian van Deursen ettevõttest Nieuwland Advice rääkis ükselt-uksele nõustamise meetodist, mis inglise partneritelt üle võeti. See pilootprojekt tõestas, et ükselt-uksele nõustamisel on käitumisele palju suurem mõju kui samas alas mitmeid aastaid tagasi kasutatud trükimaterjalil. Nüüd tuleb läbi mõelda, kuidas käsitleda väga kulukat ja efektiivset meetodit võrrelduna odava ja vähem efektiivse meetodiga.

Lõplik töögrupp toimus ChangeLAB regionaalse taseme teemal. Marleen Kwak konsultatsioonifirmast SME tõstatas küsimuse: "Kas Utrecht'i versioon ChangeLAB tasub end ära?" Kiire küsimuste ring kõigi osalejate osavõtul andis tulemuseks terve hulga projekte, kogemusi ja nõuandeid käitumise muutmise kohta Utrecht'is. Kuid elava võrgu jaoks on meil enamat vaja: kohtumisi, tutvusi, aktuaalsust, peamiselt aga lisaväärtuse loomise tunnet. See kõik on seotud ChangeLAB võrgu töö organiseerimisega. Esitati palju ettepanekuid. Utrecht'i Provintsi otsustab hiljem, kas ja kuidas ChangeLAB projekt regionaalseks muutub.

Regionaalne üritus Solna linnas, Rootsis "Muuda oma käitumist parema keskkonna nimel" ("Change your behaviour for a better Environment")

20. septembril 2007 osalesid rohkem kui 60 inimest Solna linna regionaalsel üritusel. Selle seminari teemaks oli "Kuidas me saame panna inimesi oma suhtumist ja käitumist muutma" ("How can we make people change their attitudes and behaviour"). Kuulajatele esitati üldist informatsiooni

ChangeLAB projekti kohta ning Tehnilise Planeerimise ja Teabebaasi töövahendite kohta. Need töövahendid on välja töötatud ChangeLAB projekti tulemusena. Samuti esitleti Solna linna pilootkampaaniat "Lihtsasti kättesaadav sotsiaalteenuste amet" ("An easily reached Social Service Office"). Projekti teemaks oli jätkusuutlik liikumiskäitumine Solna linna sotsiaalteenuste ameti küllastajate ja töötajate hulgas. Transpordisektor valiti seetõttu, et liiklus on Solna linnas suureks keskkonnaprobleemiks.

David Uzzell, keskkonnapsühholoogia professor Surrey Ülikoolis, pidas huvitava kõne teemadel "Kuidas saavutada edu" ("How to succeed") ja "Mida tuleb käitumise muutuste innustamisel arvesse võtta" ("Factors to consider when encouraging behaviour change"). Ta rõhutas edukate projektide tähtsate teguritena ajastust ja osalejatele antavat tagasisidet. Samuti võib käitumise muutumist innustada inimeste gruppidevaheline võistlus.

Viimaseks kõnelejaks oli Solna linna Keskkonna ja Avaliku Tervise Komitee esimees. Ta ütles, et see seminar andis talle palju inspiratsiooni ja uusi ideid. Nüüd, kus ChangeLAB projekt on lõppenud, on tähtis projektist saadud uusi teadmisi kasutada.

For further information on CHANGELAB, please contact

Vincent O'Connell
Project Coordinator
Surrey County Council
Tel: + 44 (0) 20 8541 8087

E-mail:

vincent.oconnell@surreycc.gov.uk

www.changelabproject.org